

АЛБУМЪТ НА ДЯДО ЮСНЮ. ОПИТ ЗА ВИЗУАЛНО-АНТРОПОЛОГИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА ¹

Диляна Станева

Великотърновски университет „Св.св. Кирил и Методий“

Големите обществени промени, водещи до всеобхватни социални и културни процеси, винаги имат конкретно личностно измерение. Тяхното отражение върху определен човек може да се регистрира и чрез словото, и чрез визията ².

Акцентът в този дискурс ще се постави на илюстративния автобиографичен разказ като средство за разкриване на действителността, реална и въображаема, през призмата на личния социален опит.

Водеща при този тип разказ е възможността да се определи, да се визуализира преживяното и да се намерят аргументи във видимото, физически осезаемото като, съобразно новите технически измерения на съвременната култура, се постигне своеобразен изказ на идентичността ³. Така най-общо може да се тълкува наличието на албуми със снимки на семейството, близките. Обект на опита за визуално-антропологическа характеристика е личният албум на Юсню Асанов, роден през 1920 г. в с. Смирненски, Русенско.

В най-активните си години дядо Юсню преживява установяването на „народна демокрация“, прерастването ѝ в социалистическо устройство на държавата, трусовете от „възродителния“ процес и демократизацията на обществения живот през 1989 г. Обществените сътресения и кризи възраждат регресивни митологии и идеологии и стимулират връщането към корените. Менталните структури и културните модели, които помагат на хората да преодолеят за себе си кризата в обществото, намират израз в различни типове разкази ⁴. Юсню Асанов осъществява героизацията и романтизацията на своето минало чрез селекцията на снимков материал, неговото подреждане, както и обговарянето му с кратки бележки. Така той автобиографизира своя живот и чрез този акт подрежда хаоса на случилото се в една смислена история, в която причинно-следствените и времеви връзки на изборите, които е направил, търсейки идентичност, са открити ⁵.

Снимките, които Юсню Асанов е използвал в албума си, са избирани и подредени по хронология и теми. Онагледявайки своята житейска история, разказвачът откроява определени полета от всекидневието и неговото осмисляне, а други остават в сянка ⁶. Хронологическата последователност и тематичната цялост на фотографиите във втората половина на документа са нарушени.

Незначителна част от фотосите са съпътствани от коментарни надписи, които биват съдържани и понякога емоционални. Голям процент от тях са на турски език, останалите – на български. Този момент разкрива идентификационната стратегия на разказвача, който с времето надгражда културни модели, без традиционно да се отрича от тях.

Първите теми, които Ю. Асанов ни представя чрез композиции от фотоси, са темите за семейството, детството, турската етническа общност в с. Смирненски, Русенско. Следват темите за образованието и техническата квалификация на автора. Следващите етапи на социализация – военната служба и женитбата – също са отбелязани в автобиографичния визуален текст.

Сред снимките от партийните школи и дейности, заемащи особено силна позиция в автобиографията на Юсню Асанов, са поместени и такива, които представят него и съпругата му на работните им места в производството. Ако се резюмира илюстрираната биография на информатора, ще се очертаят две линии на трудова активност и реализация. Първата бележи работата му с техниката и в производството. Втората линия са ръководните длъжности, които изпълнява като партийен функционер. Тя е с

приоритет във визуалния дискурс. Важен белег за това са многото групови снимки от партийни школи в албума. Те заемат силна позиция в репрезентативната стратегия на Юсню Асанов за самоидентификация чрез колектива, чрез групата.

Трябва да се отбележи, че за информатора религията не се очертава като идентификационен маркер заради активността му като партиен функционер и идеологическата мотивираност. Но принадлежността си към турската общност в държавата той задава от началото до края на албума и чрез фото фактите, и чрез многобройните надписи на турски около тях. Така в контекста от внушения, които ни отправя Юсню чрез своя автобиографичен визуален разказ, идентичността му получава легитимност. Представяйки фотографиите на своите внуци, той осъществява връзката *минало – настояще – бъдеще* и задава сравнението *минало – съвременност*. Чрез този похват информаторът конструира себе си и своя житейски път.

В интервюто, съпровождащо представянето на албума със снимки, Юсню Асанов споделя, че пише своите мемоари. И ако десетина години преди това той конструира себе си и миналото си чрез визията по един начин, то как ли ще го овладее чрез словото днес ⁷ – когато светогледът му ще да се е променил, защото обществото за пореден път е сменило ценностните си ориентири.

БЕЛЕЖКИ

1. Благодаря на д-р Николай Ненов за това, че стана идеен катализатор на настоящото съобщение.
2. **Добрева, Д.** Разкази за социалистическото село. Към словесното овладяване на миналото и настоящето. В: сп. Български фолклор, кн. 5-6, 1997, 5.
3. **Бокова, И., Ганева-Райчева, В.** Автобиографичният разказ в слово и визия. В: сп. Български фолклор, кн. 5-6, 1997, 41.
4. Срв. интервюто на Юсню Асанов, публикувано в сб. „Русе – портрет на века. Интервюта за Русе и русенци”. Съст. и ред. Н. Ненов. С., 2000, 381-393, което е наративен вариант на албума на информатора.
5. **Воденичаров, П., Попова, Кр.** „Моят живот така го преживех и после се разболех” – за премълчаното и разказаното в повече в автобиографичния текст. В: Балканистичен форум, кн. 1, 1995, 62-72.
6. **Бокова, И., Ганева-Райчева, В.** Цит. съч., 46.
7. **Георгиева, А.** Автобиографичният начин като конструиране на личното минало. В: сп. Български фолклор, кн. 5-6, 1997, 49-58.